

DOI: <https://doi.org/10.32782/3041-1297/2023-1-11>

Л. А. Руденко

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, м. Львів, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1351-4433> – Л. А. Руденко

✉ lararudenko@gmail.com

РИТОРИЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ (рецензія на монографію Тетяни Конівіцької «Формування риторичної компетентності майбутніх психологів у закладах вищої освіти», Львів: СПОЛОМ, 2022. 252 с.)

Науково-педагогічні пошуки сьогодення все більше фокусуються на поглибленому розумінні гуманістичних цінностей, необхідних для життєдіяльності людини, а також важливості відмінного від традиційних уявлень типу знань – фонових, контекстуальних, творчих, які сприяють успішній адаптації суб'єкта в професійному середовищі, допомагають будувати конструктивні відносини у ньому. Важливою складовою будь-якої професійної діяльності, зокрема психологів, є спілкування, що передбачає як передавання інформації, так і налагодження взаємодії, розвиток контактів, мовленнєвий супровід, активне слухання тощо. З огляду на це, формування риторичної компетентності майбутніх психологів має посісти належне місце у професійній підготовці, адже від цього значною мірою залежить продуктивність їхньої майбутньої професійної діяльності.

Суголосно з викладеним, тема рецензованої монографії Тетяни Конівіцької «Формування риторичної компетентності майбутніх психологів у закладах вищої освіти» відповідає викликам сьогодення. Актуальність розвитку риторичної майстерності майбутніх психологів у процесі професійної підготовки зумовлена: специфікою їхньої професійної діяльності, яка, окрім спеціально-професійних знань, вимагає виняткової структури світорозуміння та світосприймання, певних особистісно-ділових рис і відповідного володіння словом; посадовими обов'язками, які передбачають уміння консультувати, переконувати та словесно вирішувати складні життєві питання, вести бесіду, діалог чи дискусію з різними категоріями людей тощо.

У монографії окреслено напрями і перспективи риторичної підготовки майбутніх психологів у закладі вищої освіти. Наукова

новизна полягає в удосконаленні та розширенні змісту їхньої риторичної підготовки, упровадженні та застосуванні в освітньому процесі інноваційних методів та технологій цієї підготовки. Цікавим і важливим для формування професійно риторичних навичок є процес інтегрування риторичних знань, умінь і навичок у профільну (професійно орієнтовану) підготовку психологів. При цьому авторка переконливо доводить, що саме вивчення практико орієнтованої риторики сприятиме підготовці риторично кваліфікованих, конкурентоспроможних психологів, дасть їм змогу вирішувати професійні завдання, сприятиме оволодінню вербальними і невербальними засобами комунікації, розвиткові умінь ведення бесіди, діалогу, навичок презентації та самопрезентації, публічного виступу та тренінгової діяльності.

Структурно монографія складається зі вступу, в якому висвітлено основні проблеми, що виникають під час вивчення риторикознавчих дисциплін у закладах вищої освіти, чотирьох розділів, висновків і додатків, де викладено практичну частину методики розвитку риторичних вмінь і навичок майбутніх психологів.

У першому розділі «Теоретико-методологічні засади формування риторичної компетентності у підготовці психологів» розглядається питання риторичної підготовки особистості в порівняльно-історичному ракурсі та риторичної підготовки майбутніх фахівців як педагогічної проблеми сучасної вищої освіти. Варто відзначити: ґрунтовний підхід авторки до теоретико-методологічних засад дослідження, викладених у першому розділі монографії; підрозділи 1.2 та 1.3, в яких викладена методологія та в контексті проблеми дослідження детально охарактеризовано

її чотири рівні: система філософсько-методологічних теорій, загальнонаукові підходи, ідеї, положення, теорії та концепції, що стосуються безпосередньо вищої освіти та принципи риторичної підготовки. На основі ґрунтовного аналізу наукової літератури, врахування процесів модернізації освітньої галузі, досягнень теорії та методики професійної освіти і власного досвіду освітньої діяльності дослідниця визначити комплекс методологічних підходів та специфічних принципів щодо формування риторичної компетентності. Викладання професійно орієнтованої риторики у вищій школі на основі цих підходів і принципів сприятиме підвищенню ефективності підготовки кваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців-психологів відповідно до потреб суспільства.

Другий розділ монографії – «Риторична підготовка майбутніх психологів до професійної діяльності» – присвячений характеристиці особливостей риторичної підготовки психологів у закладах вищої освіти, аналізу сучасного стану риторичної підготовки, який дав змогу виявити її певні недоліки та підтвердити необхідність розроблення та впровадження методики формування риторичної компетентності майбутніх психологів під час професійної підготовки.

У третьому розділі «Удосконалення риторичної підготовки психологів у ЗВО» привертають увагу визначення структури риторичної компетентності практичних психологів та обґрунтування педагогічних умов їхньої ефективної риторичної підготовки у закладах вищої освіти. Для відтворення цього процесу побудовано модель формування риторичної компетентності майбутніх психологів. Спроектвана модель ґрунтується на систематичності, послідовності та неперервності цього процесу, враховує специфіку профілю навчання, передбачає дотримання обґрунтованих педагогічних умов і впровадження розробленої методики поетапного формування риторичної компетентності, а також контроль та оцінювання досягнутих результатів за допомогою визначеного діагностичного інструментарію.

Цікавим є зміст заключного розділу монографії – «Методичні засади формування риторичної компетентності майбутніх психологів у ЗВО», в якому Т. Конівіцька детально описує

методику формування риторичної компетентності магістрів-психологів, у якій поєднує елементи колективного, кооперативного, тренінгового та професійно ситуативного навчання відповідно до теми і мети кожного заняття, які охоплюють комплекс сучасних методів розвитку риторичних знань, умінь і навичок відповідно до професійного спрямування психологічної освіти. Зокрема акцентується на сучасних педагогічних технологіях (особистісно орієнтовані, когнітивно орієнтовані, діяльнісно орієнтовані) у процесі вивчення риторикознавчих дисциплін у ЗВО, спрямованих на розвиток риторичної особистості; інформаційно-комунікаційних технологіях, що сприяють швидкому й ефективному засвоєнню матеріалу та дають змогу урізноманітнити його подання й інтенсифікувати освітній процес. У такий спосіб застосування розробленої методики сприяє подоланню застарілих методів навчання та забезпечує новий дискурс щодо розвитку риторичної компетентності майбутніх психологів у закладах вищої освіти. Подано також результати впровадження авторських розробок у формування риторичної компетентності студентів-психологів, які свідчать про ефективність побудованої та апробованої моделі, обґрунтованих і впроваджених в освітню практику педагогічних умов і розробленої методики формування риторичної компетентності майбутніх психологів під час професійної підготовки у закладах вищої освіти.

Наприкінці відзначимо, що монографія Тетяни Конівіцької «Формування риторичної компетентності майбутніх психологів у закладах вищої освіти» є ґрунтовною працею, що характеризується переконливістю викладу, потужним науковим апаратом, містить важливі наукові висновки, лише частина яких відзначена у рецензії. Результати цих досліджень, безсумнівно, сприятимуть подальшому розвитку риторичної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти. Монографія може бути корисною не лише для викладачів риторикознавчих дисциплін, студентів-психологів, аспірантів закладів вищої освіти, а й для практичних психологів.

© Л. А. Руденко, 2023.

Надійшла до редакції 07.03.2023.

Прийнято до публікації 16.05.2023.